

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የመ.ቁ.256217

ጥቅምት 06/2017 ዓ.ም

ዳኞች፡ እትመት አሰፋ

ደጀኔ አያንሳ

ኑረዲን ከድር

መላኩ ካሳዬ

ሀብታሙ እርቅይሁን

መልካቾች፡ 1. ወ/ሮ ልደትሙላት
2. ወ/ሮ በአካል ሙላት
3. ወ/ሮ ትርሲት ሙላት

} **ወኪል 1ኛ አመልካች - ቀርበዋል**

ተጠሪ፡ አቶ ዘሪሁን ሰይፉ - ቀርቧል

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ጉዳዩ በፍርድ ቤት በጸደቀ የውርስ አጣሪ ሪፖርት ላይ የቀረበ የመቃወም አቤቱታን የሚመለከት ነው፡፡ የሰበር አቤቱታ የቀረበው የአሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/436250 ላይ ጥቅምት 13/2016 ዓ.ም በዋለው ችሎት የአሁን አመልካቾችን የሰበር አቤቱታ ውድቅ ያደረገበትን ትዕዛዝ በመቃወም ነው፡፡

ማስታወሻ፡- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ክርክሩ የተጀመረው የአሁን አመልካቾች ከሌሎች ሶስት ወራሾች ጋር በመሆን በዚህ የሰበር ክርክር ተካፋይ ባልሆኑት ወ/ሮ መሰረት ማሞ በተባሉት የአሁን ተጠሪን ባለቤት ላይ በአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት ባቀረቡ አቤቱታ ነው። በአቤቱታቸውም ተጠሪዋ በውርስ ሊተላለፍላቸው የሚገባን የአውራሾቻቸውን ንብረት ጠቅልለው የያዙ መሆኑን ጠቅሰው ውርስ ተጣርቶ ድርሻቸው እንዲለይላቸው ጠይቀዋል። አቤቱታው የቀረበለት ፍርድ ቤትም ተጠሪዋን መልክ ካሰጣቸው በኋላ ግራ ቀኙ ውርሱን በራሳቸው አጣርተው እንዲያቀርቡ ትዕዛዝ ሰጥቶ ግራ ቀኙ ጥቅምት 21/2014 ዓ.ም ተፈራርመው ያቀረቡትን የውርስ አጣሪ ሪፖርት መርምሮ ህዳር 13/2014 ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ አጽድቋል።

ይህ ከሆነ በኋላ የአሁን ተጠሪ “የውርስ ሐብት ነው!” ከተባሉት ዋናቤት እና ሰባት ክፍል ሰርቪስ ቤቶች ውስጥ በስተምስራቅ በኩል የሚገኙት በ200 ካ/ሜ ላይ ይዞታ ላይ ያረፉት 5 ክፍል ሰርቪስ ቤቶች ከተጠሪዋ/ወ/ሮ መሰረት ማሞ/ ጋር ተጋብተው ሲኖሩ ያፈሯቸው እንጂ የውርስ ሀብት ባለመሆናቸው ከውርስ ሀብት ውጭ ሊደረጉ ይገባል በማለት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ ቁጥር 358 ጠቅሰው የመቃወም አቤቱታ አቅርበዋል።

ፍ/ቤቱም በቀረበው የመቃወም አቤቱታ ላይ የግራ ቀኙን ክርክር እና ማስረጃን ከሰማ በኋላ በሰጠው ውሳኔ ቀደም ሲል በፍርድ ቤቱ በፀደቀው የውርስ አጣሪ ሪፖርት ውስጥ የሚሾች የውርስ ሀብት ናቸው ከተባሉት ውስጥ የመቃወም አቤቱታ የቀረበባቸው ቤቶች የውርስ ሀብት ሳይሆኑ የአሁን ተጠሪ እና የባለቤቱ በመሆኑ ከውርስ ሀብቱ ሊለይ ይገባል በማለት የቀደመውን ውሳኔ አሻሽሏል።

የአሁን አመልካቾች ይህንኑ በመቃወም እስከ ክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ድረስ አቤቱታ ያቀረቡ ቢሆንም አቤቱታቸው የተለያዩ ምክንያት እየተጠቀሰ በትዕዛዝ ውድቅ ተደርጓል። የአሁን የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ላይ ነው። አመልካቾች ታህሳስ 08/2016 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ በስር ፍ/ቤቶች ውሳኔ እና ትዕዛዝ ላይ ተፈፅሟል ያሉትን መሰረታዊ የህግ ስህተት ጠቅሰው በዚህ ችሎት እንዲታረምላቸው ጠይቀዋል። የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ ተጠሪ በሥር ፍ/ቤት ያቀረቡት አቤቱታ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ ቁጥር 358 መሰረት የመቅረቡን አግባብነት እና የድንጋጌውን አድማስ ይኸው ችሎት ቀደም ሲል በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ ከሰጠው አስገዳጅ የህግ ትርጉም አንፃር ለመመርመር ሲባል ያስቀርባል ተብሎ ግራ ቀኙ የጽሁፍ ክርክር እንዲለዋወጡ ተደርጓል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና መሰረታዊ የክርክሩ ይዘት ጠቅለል ባለ መልኩ ከላይ የተመለከተውን ሲመስል ችሎቱም ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ሲቀርብ የተያዘውን ነጥብ ከግራ ቀኙ ክርክር፤ ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ መርምሮታል።

ማስታወሻ:- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ከክርክሩ አመጣጥ መገንዘብ እንደሚቻለው የአሁን ተጠሪ የመቃወም አቤቱታ ያቀረቡት በፍርድ ቤት በጸደቀ የውርስ አጣሪ ሪፖርት ላይ ነው። እርግጥ ነው ቀድሞ በተደረገው ክርክር የሙግቱ አካል ሊሆን ይችል የነበረ ሆኖ እርሱ ተካፋይ ባልሆነበት ክርክር በተሰጠው ፍርድ/ውሳኔ መብቱ የተነካ ሶስተኛ ወገን የተሰጠውን ፍርድ/ውሳኔ በመቃወም አቤቱታ ሊያቀርብ እንደሚችል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥት 358 ስር ተመልክቷል። የዚህ ድንጋጌ ይዘት እንደሚያስገነዝበው የመቃወም አቤቱታ ሊቀርብ የሚችለው በቀጥታ ሊፈፀም በሚችል ፍርድ/ውሳኔ ላይ ነው።

ሆኖም የአሁን ተጠሪ የመቃወም አቤቱታውን ያቀረቡት ውርስ አጣሪ ሪፖርትን በማጽደቅ በተሰጠው ውሳኔ ላይ በመሆኑ የዚህ ዓይነቱ ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 358 መሰረት መቃወሚያ ሊቀርብበት የሚችል ስለመሆኑ መለየት ያስፈልጋል። ለዚህም ይረዳ ዘንድ በቅድሚያ የውርስ ማጣራት ምንነት እና ውርስ አጣሪው የሚያቀርበው ሪፖርት ውጤት ምን እንደሆነ በአጭሩ ማየቱ ተገቢ ይሆናል። በዚህ አግባብ ውርስ ማጣራት ማለት የውርሱ ተቀባይ እነማን እንደሆኑ እና የውርስ ሀብቱ ምን እንደሆነ መወሰን፣ ለውርሱ የሚከፈሉትን ክፍያዎችን መቀበል እና ለመክፈል አስገዳጅ የሆኑ የሚችሉ እዳዎችን መክፈል እንዲሁም ሟቹ በኑዛዜ ስጦታ ላደረገላቸው ሰዎች የሰጣቸውን ስጦታ መክፈል ስለመሆኑ ከፍ/ብ/ህ/ቁጥር 944 ድንጋጌ መገንዘብ ይቻላል። የዚህ ድንጋጌ ይዘት ከፍ/ብ/ህ/ቁጥር 962 ጋር ተገናዝቦ ሲታይ የውርስ አጣሪ አንዱ እና ወነኛው ተግባር ጊዜያዊ የወራሾችን ማንነት የመወሰን/Provisional Determination of Persons entitled to succeed/ የሚያጠቃልል መሆኑን መረዳት ይቻላል። የወራሾችን ማንነት ከመወሰን ረገድ ለውርስ አጣሪ የተሰጠው ስልጣን ጊዜያዊ የተደረገበት ዋናው ምክንያት ወራሾችን የመወሰን ስልጣኑ በመርህ ደረጃ የህግ እና የሟቹ በመሆኑ እንደሆነ መገንዘብ ያስፈልጋል።

ያም ሆኖ በውርስ ማጠራት ሂደት ውስጥ አጣሪው የሚከውነው አንዱ ተግባር ግን የውርስ ተጠቃሚዎችን ማንነት እና የውርስ ሀብቱን መለየት እንዲሁም ከውርስ ንብረቱ ላይ የሚፈለገው እዳ ተከፍሎ ካለቀ ስለቀሪው የውርስ ሀብት ክፍፍል ተገቢውን የሂሳብ ስራ በመስራት የእያንዳንዱን ወራሾች የውርስ ድርሻ ማሳወቅንም ጭምር ስለመሆኑ ልብ ሊባል ይገባል። በህጉ አግባብ በፍ/ብ/ህ/ቁ/996 መሰረት ለወራሾች ሊሰጥ የሚገባው የወራሽነት የምስክር ወረቀትም በዚህ መልኩ ተጣርቶ እና ድርሻው ተለይቶ በቀረበ የውርስ ሀብት ላይ ስለመሆኑ ድንጋጌው በግልፅ ያሳያል። እናም በፍ/ብ/ህግ ቁጥር 960 መሠረት ፍርድ ቤት ቀርቦ የተመዘገበ የውርስ አጣሪ ሪፖርት ውጤት ከፍ/ብ/ህ/ቁ/996 ድንጋጌ ጋር ተገናዝቦ ሲታይ ተለይቶ በተመለከተው ድርሻ ላይ ወራሽነትን የሚያረጋግጥ ማስረጃ እንደሆነ መገንዘብ ይቻላል።

በእርግጥ በውርስ ማጣራት እና ማጽደቅ ሂደትም የውርስ ሀብቱን አልያም ወራሾቹን አስመልክቶ አከራካሪ ጉዳዮች ሊፈጠሩ ይችላሉ። በዚህ መልኩ አከራካሪ በሆነው ነጠብ ላይ ፍርድ ቤት ማስረጃን በመስማት አልያም በሌላ አኳኋን በማጣራት የሚሰጠው ውሳኔ የማስረጃ ውጤት ብቻ ይኖረዋል ማለት አይቻልም። የዚህ ዓይነት ሁኔታ ሲያጋጥም ፍርድ ቤቶች እንደየጉዳዩ አግባብነት እና የክርክር ባህሪ እየተመለከቱ የመቃወም አቤቱታውን ሊቀበሉ እንደሚችሉ ይኸው ችሎት በመ/ቁ/171964 ላይ አስገዳጅ የህግ ትርጉም ሰጥቷል። እናም በፍርድ ቤት በፀደቀ የውርስ አጣሪ ሪፖርት ላይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ ህግ ቁጥር 358 መሰረት የመቃወም አቤቱታ መቅረብ የሚችል መሆን ያለመሆኑ ጉዳይ በውርስ ማጣራት እና በማጽደቅ ሂደቱ አከራካሪ ነጥቦች የመኖር ያለመኖራቸው ጉዳይ እንዲሁም ፍርድ ቤቱ ነጥቦቹን በክርክር ጭብጥነት ይዞ ውሳኔ ያሳረፈበት መሆን ያለመሆኑ ላይ የሚመሰረት ይሆናል ማለት ነው። በሌላ አገላለፅ መቃወሚያ የቀረበበት የፍርድ ቤቱ ውሳኔ ሪፖርቱን መርምሮ በማጽደቅ ላይ ብቻ የተወሰነ ከሆነ ጉዳዩ የማስረጃ ውጤት ያለው መሆኑን፤ ከዚህ አልፎ ፍርድ ቤት በአከራካሪ ነጥቦች ላይ ክርክር እና ማስረጃን ሰምቶ የወሰነ ከሆነ ደግሞ “በውሳኔው መብቱ ተነክቷል” የሚል ተቃዋሚ ወገን ሲቀርብ ጉዳዩ ተቀባይነትን ኖሮት ሊያስተናገድ ይችላል ማለት ነው።

አሁን በቀረበው ጉዳይ በውርስ ማጣራት እና ማፀደቅ ሂደቱ ተካፋይ የነበሩት የአሁን አመልካቾች እና የተጠሪ ባለቤት ነበሩ። በሂደቱም ውርሱን በራሳቸው አጣርተው ያቀረቡ ከመሆኑም በላይ በወራሾች ማንነትም ሆነ በውርስ ሀብቱ ምንነት ላይ መካካድ አልነበረም። ፍርድ ቤቱም ያፀደቀው ይህንነት ነው። ይሄ ከሆነ ደግሞ ሪፖርቱ በፍርድ ቤት መጽደቁ ከማስረጃነት የዘለለ ውጤት የሌለው በመሆኑ ከላይ በተሰጠው የህግ ትርጉም መሰረት ሪፖርቱን በማጽደቅ በተሰጠው ውሳኔ ላይ የመቃወም አቤቱታ ሊቀርብበት የሚችል አይደለም። ጉዳዩ ይህ ሆኖ እያለ ቀዳሚው ፍርድ ቤት በአሁን ተጠሪ የቀረበለትን የመቃወም አቤቱታ ተቀብሎ አከራክሮ መወሰኑም ሆነ በየደረጃው ያሉት የክልሉ የበላይ ፍርድ ቤቶች ይህንኑ ማፅናታቸው መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል። በመሆኑም ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ውሳኔ

1. በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት በአሁን ተጠሪ የቀረበለትን የመቃወም አቤቱታ ተቀብሎ በመ/ቁ/39492 ላይ መጋቢት 07/2015 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እና ይህንኑ በማጽናት የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/436350 በቀን 13/02/2016 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁጥር 348 (1) እና በሰበር ሥነ ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀፅ 9(1ለ)) መሰረት ተሸረዋል።

2. የአሁን ተጠሪ የመቃወም አቤቱታ ያቀረቡበት ውሳኔ በውርስ አጣሪ የቀረበውን ሪፖርት በማጽደቅ ላይ ብቻ የተወሰነ እና የማስረጃነት ውጤት ብቻ የሚኖረው በመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁጥር 358 መሰረት የመቃወም አቤቱታ ሊቀርብበት የሚችል አይደለም፡፡

ትዕዛዝ

1. የዚህን ሰበር ሰሚ ችሎት ክርክር ወጪ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ፡፡
2. በዚህ መዝገብ ላይ የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ካለ ተነስቷል፡፡ ይፃፍ፡፡
3. መዝገቡተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

መ/0

